

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om yrkeshögskolestudier och av vissa lagar i samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 maj 2001 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om yrkeshögskolestudier och av vissa lagar i samband med den (RP 49/2001 rd) till kulturutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat en lagmotion med förslag till lag om ändring av lagen om yrkeshögskolestudier (LM 31/2000 rd—Inkeri Kerola /cent). Motionen remitterades till utskottet den 29 mars 2000.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Matti Rajakylä, undervisningsministeriet
- lagstiftningsrådet Arja Manner, justitieministeriet
- styrelsens vice ordförande Ritva Laakso-Manninen och generalsekreterare Kaj Malm, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer ARENE rf
- biträdande avdelningschef Pentti Aho, Undervisningssektorns Fackorganisation rf
- sakkunnige Antti Virtanen, Finlands Kommunförbund
- utbildningspolitiska sekreteraren Kristiina Huttu, Förbundet för studentkåren vid yrkeshögskolorna i Finland rf.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår ändringar i lagen om yrkeshögskolestudier, lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier och lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning.

Enligt förslaget tas i lagen om yrkeshögskolestudier in bestämmelser om studierätten vid yrkeshögskola för studerande som bedriver studier som leder till yrkeshögskoleexamen. De nuvarande bestämmelserna i förordningen om

maximistudietiden och inskrivningsförfarandet flyttas över till lagen, eftersom de inverkar på individens rättigheter och skyldigheter. Lagen kompletteras med bestämmelser om beräkning av studietiden. En studerande som lämnat in en frånvaroanmälan kan vara frånvarande under sammanlagt två läsår utan att den föreskrivna studietiden förkortas. Om den föreskrivna studietiden överskrids går den studerande miste om studierätten. I vissa fall kan studierätten gå förlorad också på grund av frånvaro. Lagen före-

slås också få bestämmelser om den innehållsliga omfattningen av de studier som leder till yrkeshögskoleexamen. Den undervisning som leder till yrkeshögskoleexamen skall fortfarande vara avgiftsfri för de studerande. I annan undervisning skall det, precis som nu, kunna tas ut avgifter. För att avgifterna i undervisningen skall bli enhetligare föreslår regeringen att det genom förordning av undervisningsministeriet bestäms om grunderna för dem.

I propositionen ingår dessutom förslag till ändring av 6 § lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshög-

skolestudier och av 7 § lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2001.

Lagmotionen

I lagmotionen föreslås att en studerande som har antagits till en yrkeshögskola skall kunna byta studieplats till motsvarande läroanstalt på en annan ort, till exempel på grund av sjukdom eller plötsliga omställningar i livssituationen eller när han eller hon skriftligen har förbundit sig att ta emot en studieplats.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och lämplig. Genom reformen blir bestämmelserna korrekt utformade på en riktig författningsnivå och därmed utvecklas yrkeshögskolornas förhållanden och förbättrar de studerandes rättssäkerhet. Utskottet tillstyrker lagförslagen med följande anmärkningar och ändringar.

Utskottet har diskuterat om det är acceptabelt ur de studerandes synvinkel att lagändringen träder i kraft så snabbt som regeringen föreslår. Men redan nu finns det bestämmelser om maximal studietid och anmälningsplikt i författningar på lägre nivå. Bestämmelsen om förlust av studierätten är ny. Med stöd av erhållen utredning anser utskottet att det inte finns något som hindrar att lagarna träder i kraft den 1 augusti 2001. Dessutom påpekar utskottet att den studentorganisation som utskottet hörde som sakkunnig ställde sig bakom propositionen och den snabba ikraftträdelsen.

Utskottet ställer sig avböjande till lagmotionen.

Detaljmotivering

Det första lagförslaget.

15 b §. I 2 mom. föreskrivs att en studerande får vara frånvarande under sammanlagt två läsår på grundval av frånvaroanmälan. Bestämmelsen avser att samordna procedurerna vid yrkeshögskolorna och att förbättra de studerandes rättssäkerhet.

Enligt 15 c § kan en yrkeshögskola av särskilda skäl fortfarande bevilja en studerande extra tid för att slutföra studierna. Utskottet understryker att mycket överraskande eller över lag exceptionella situationer i en studerandes liv kan betraktas som ett särskilt skäl i sådana sammanhang.

Utskottet godkänner den föreslagna frånvarotiden på två år men påpekar att det är en ganska lång period. Risken är att fler unga avbryter sina studier och att yrkeshögskolorna får vissa problem med de långa frånvaroperioderna. Därför anser utskottet det nödvändigt att regeringen följer upp vilka konsekvenser lagändringen har för yrkeshögskolornas verksamhet och i förekomna fall vidtar åtgärder för att förkorta den tillåtna frånvarotiden.

15 c §. Utskottet har kompletterat paragrafen med en tidsfrist för yrkande på rättelse.

29 §. Enligt 29 § 1 mom. lagen om yrkeshögskolestudier (255/1995) skall ändring i ett beslut av en statlig eller privat yrkeshögskola sökas genom besvär hos länsrätten (förvaltningsdomstolen) enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Ändring i ett beslut av en kommunal yrkeshögskola skall sökas enligt kommunallagen (365/1995). För att studerande i disciplinära förfaranden skall kunna söka ändring på samma sätt oavsett vem som är huvudman för yrkeshögskolan föreskriver 2 mom. att ändring i dessa fall med avvikelse från 1 mom. söks genom besvär hos länsrätten (förvaltningsdomstolen) med iakttagande i övrigt av förvaltningsprocesslagen.

Enligt vad utskottet har erfart från undervisningsministeriet finns det inte längre någon orsak att ha en annan besvärsväg för beslut av kommunala yrkeshögskolor. Det gällande systemet bygger på den tidigare lagstiftningen om yrkesläroanstalter, som är grunden för de nuvarande yrkeshögskolorna. Kommunala yrkeshögskolor fattar visserligen beslut som bygger på de befogenheter som en kommunal huvudman har med stöd av kommunallagen. Bland dessa märks beslut om utnämnan­de av lärare vid yrkeshögskolorna. Behörighetskraven finns inskrivna i förordningen om yrkeshögskolestudier, men lärare utnämns med stöd av kommunallagen och besluten skall således överklagas i enlighet med bestämmelserna i kommunallagen. Lagen om yrkeshögskolestudier och förordningen om samma sak (256/1995) är dock vanligen den rättsliga grunden för beslut vid yrkeshögskolorna. I praktiken har reglerna för överklagande utifrån vem som är huvudman ställt till med en del förvirring.

Med hänvisning till utredning från undervisningsministeriet föreslår utskottet att 29 § i det

första lagförslaget ändras så att ändring i beslut som fattas med stöd av lagen om yrkeshögskolestudier och den med stöd av denna utfärdade förordningen alltid skall sökas enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Det andra momentet kan strykas eftersom det inte längre behövs.

Det andra lagförslaget

6 §. Utskottet påpekar att riksdagen när den antog lagstiftningen om yrkeshögskolor godkände en övergångsperiod för lärare som vill skaffa sig behörighet. Avsikten var att obehöriga lärare under en femårsperiod skulle ha möjlighet att avlägga kompletteringsutbildning för tjänster eller befattningar vid yrkeshögskolor. Nu föreslår regeringen att enskilda yrkeshögskolor av särskilda skäl kan förlänga respittiden. Orsaken till detta är att många lärare som går på vidareutbildning har mycket litet kvar av sina kompletteringsstudier. Utskottet godkänner att respittiden förlängs för att lärarna skall få avsluta sina studier. Men utskottet anser att tidsfristen kan förlängas med högst två år och föreslår ett tillägg om detta i 6 §.

Utskottet understryker att yrkeshögskolorna aktivt bör stödja lärarna för att de skall kunna slutföra sina kompletteringsstudier.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår kulturutskottet vördsamt

att det tredje lagförslaget godkänns utan ändringar,

att det första och det andra lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att lagmotion 31/2000 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om yrkeshögskolestudier

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 mars 1995 om yrkeshögskolestudier (255/1995) 12 § 2 mom., 16 § 2 mom. och 29 §, av dessa lagrum 29 § sådan den lyder i lag 1060/1998, samt
fogas till lagen nya 15 a, 15 b och 15 c §, till 16 § nya 3 och 4 mom. samt till lagen en ny 28 a § som följer:

12, 15 a och 15 b §
(Som i RP)

15 c §
Förlust av studierätten

(1 och 2 mom. som i RP)

En studerande har rätt att söka rättelse hos yrkeshögskolan i ett beslut som gäller förlust av studierätten *inom 14 dagar efter att han eller hon har fått del av beslutet* och enligt vad som närmare bestäms genom förordning av statsrådet.

16 och 28 a §
(Som i RP)

29 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut *som en (utesl.) yrkeshögskola fattar på grundval av denna lag och med stöd av förordningen som utfärdats med stöd av lagen får sökas* genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets yrkeshögskolan har sitt huvudsakliga verksamhetsställe och i övrigt enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). *(Utesl.)*

(2 mom. *utesl.*)

(2 och 3 mom. som 3 och 4 mom. i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

2.

Lag

om ändring av 6 § lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 mars 1995 om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier (258/1995) 6 § som följer:

6 §

Lärarnas ställning

Även en sådan innehavare av en lärartjänst eller lärarbefattning vid en yrkesläroanstalt som utgör bas för en yrkeshögskola som uppfyller behörighetsvillkoren för denna tjänst eller befattning, men som inte uppfyller behörighetsvillkoren för lärare vid en yrkeshögskola kan utnäm-

nas till en lärartjänst eller en lärarbefattning vid en yrkeshögskola för en tid av fem år första gången tjänsten eller befattningen besätts, utan att den ledigförklaras. Yrkeshögskolan kan av särskilda skäl förlänga tidsfristen *med högst två år*.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 13 juni 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Tapio Karjalainen /sd
Tanja Karpela /cent
Jyrki Katainen /saml
Markku Markkula /saml
Margareta Pietikäinen /sv

Osmo Puhakka /cent
Leena Rauhala /kd
Säde Tahvanainen /sd
Ilkka Taipale /sd
Unto Valpas /vänt
Pia Viitanen /sd
ers. Lauri Oinonen /cent.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var
utskottsrådet Marjo Hakkila.